

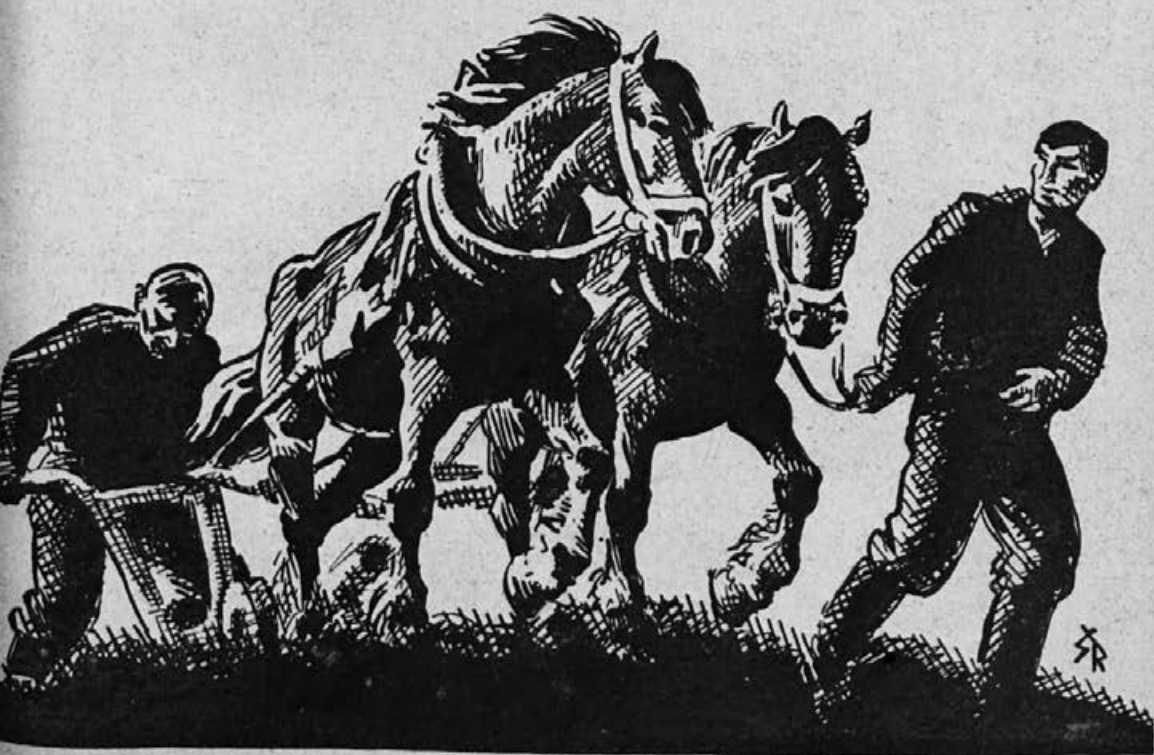
AVGUST

Leto XV. Št. 8.

Gruda

Mesečnik za kmetško prosveto

VSEBINA

Marija Brenčič: Če ne bi... (pesem) — Dr. Srečko Goljar: Skrivnost dela — Ivan Nemec: Ne bodi takšen mladi rod... — D. K.: Spominu kmetijskih voditeljev — Albin Podjavoršek: Pod vaško lipo — Slovenska vas se prebujala — P. Bobnar: Vedri dojm s kmetijsko-mladinskega praznika v Vogljah — Razlaga tujih besed — Zborovanje slovenskega učiteljstva — D. K.: Češkoslovaška v borbi za neodvisnost — Moč našega združništva — Odmevi iz naših vasi — Dašek: Denar in njegovi sorodniki — Kmetško gospodinjstvo — Naš vrt — Za kuhinjo — Pas za poletne obleke — Praktični nasveti — Miško Kranjec: Pravljica o ljubezni — Peter Rupar: Mreža bele groze — Za prosti čas

Mesečnik za kmetijsko prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440

Izdaja Zveza kmetijskih fantov in deklet ● Za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uredništvo obvešča

● J. U. M. Tvoj članek bomo priobčili po možnosti prihodnjič.

● J. D. Pesem bo objavljena prihodnjič. Drugič pošlji nekoliko poprej. Pozdravljen.

● P. B. Š. Tvoje prispevke bomo porabili ob priliki. Pa še kaj pošlji.

● R. A. T. Hvala za poslano! Pričakujemo še nove pošiljke! Pozdravljena!

Ekonom

r. z. z o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. **Mlevske izdelke:** pšenični zдроб, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zдроб, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — **Poljske pridelke:** krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. **Stalna zaloga** vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žlindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. —

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Marija Brenčič:

Če ne bi ...

Bukev nagne se k topolu
in boječe
s tihim pritajenim glasom
zašepeče:

»Veš li, sosed, da so včeraj
že ob zarji
tukaj mimo po stezici
šli drvarji?«

»Vem,« odurne topol, »in so
govorili,
da iz nas vseh bodo drva
naredili!«

V silnem strahu zatrepeče
gozd mogočen;
a iz hrasta se odzove
glas odločen:

»Mi nikoli videli ne
bi ognjišča,
če sekiram ne bi dali —
toporišča!«

Skrivnost dela

Ko je ameriški državnik Morgenthau obiskal Francijo, so listi prinašali obširne popise o njegovem življenju.

Ta državnik je bil sosed predsednika Roosevelta. Silne uspehe, ki jih je dosegel Morgenthau na svojem polju, je obrazložil Roosevelt s kratko pripombo, da mu njegova zemlja zato tako mnogo daje, ker jo ljubi in neprestano posluša njeno utripanje, ona pa njegovi negi in skrbi odgovarja z obilnostjo pridelka. Tudi predsednik je storil tako; tudi njegovo polje — preje manj donosno — je dobilo podobo sosedovega.

Dva činitelja sta, ki jamčita za dobro in uspešno delo: ljubezen in razumevanje.

Ljubezen do dela

Morgenthau je imel obširno puščo, ki ji je udahnil življenje. Če bi za njo ne bil imel prijateljskega čuta, bi se ne zmenil za nezorane planjave. Zaposlil bi se bil kjerkoli, očetovo bogastvo bi mu dovolilo tudi brezdelje. Toda nagnenje do zemlje ga je napotilo k delu in delo je rodilo sad.

To, kar nam je ljubo, kar veže naše želje in naša čustva, je vedno prva in najpomembnejša stopnja za uspeh. Kaj malo zavisi od sreče ali slučaja in skoraj vse, kar je na njih zgrajeno, ima kratko veljavo. Trajnost človekovega čutenja za določeno stvar pomeni stalno opazovanje, posvečanje skrbi in iskanje novih potov za njen razvoj.

Požrtvovalnost pomeni zvišano skrb, popolno predajo nekemu delu in brezmejno navezanost nanj, predstavlja tako rekoč glavno vsebino vsega življenja.

Razumno delo

Ni čut zadosten za delo. Podpreti ga mora razum, ki mu pove, ali je cilj smotren in ali je način dela primeren. Stalno je treba poslušati utripanje zemlje, da spoznaš njene zahteve, brez odmora jo moraš negovati, da more dajati odgovor, ki si ga želiš.

To velja za vsako delo.

Naš pokret

Naši vinogradi so obširni in delavcev premnogo. Vodi jih zamisel, po kateri slovenski narod željno hrepeni: duhovno osvobodjenje. Globok prepad, ki je že davno izkopen, se ne pogloblja več. Naše delo ga zasipa, bregovi izgubljajo ostrine in se bližajo.

Praznične tekme fantov in deklet, ki niso greh, so vnanji dokaz o pojavu zdravega pojmovanja svojega lastnega pomena. Z njim se prikazuje enotnost mišljenja in hotenja, volja po uveljavljanju, zlasti pa se poudarja enaka načelna vrednost posameznika. Večjo vrednost dobiva tisti, ki tudi več daje skupnosti!

Nesvoboden narod pa ceni bolj tistega, ki več zahteva in vzame. In najbolj onega, ki mu zastre oči, ki mu vzame vse!

Preokret

Po svojem stremljenju se vključujemo v vse druge pokrete, ki imajo tudi to osnovno zamisel. Saj človekovo življenje ni vredno obstanka, če nima za cilj svobode.

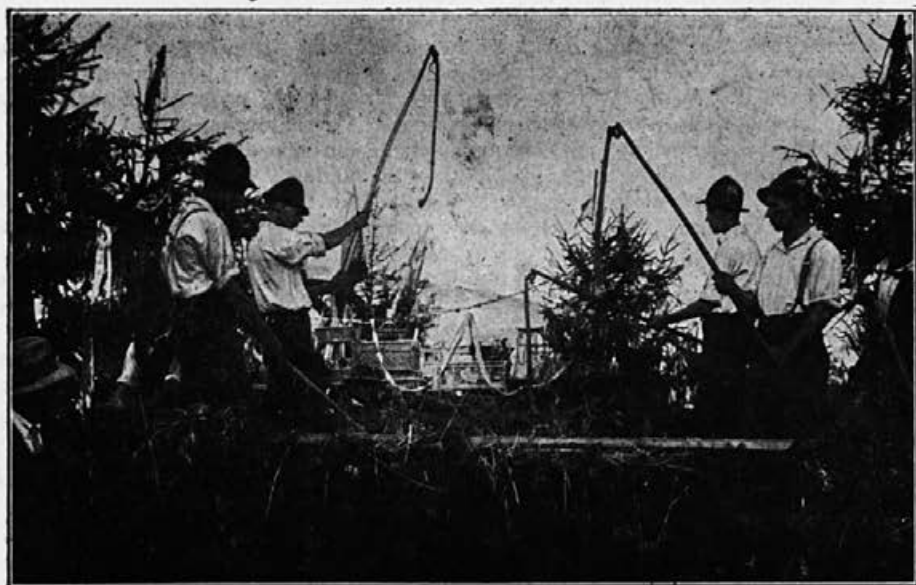
Ker pa je kmetско ljudstvo najbolj odtrgano svobodi, si je izbralo ravno naš mladinski, iz sebe samega vznikli pokret zato, da izvrši preokret. Po čutenju se narod že dogleden čas otresa starega duha, toda odločnosti je največ v mladini. In zato bo ravno ona uspešno dokončala to osvobodjenje.

Kaj je potrebno?

Najprej veliko ljubezni do tega dela, mnogo poslušanja, kako utripa, dosti nege in skrbi. Drugič, mnogo razumneга raziskavanja, kako zapečatiti žalostno

Pesem iz skednjeve pik-pok se glasi, plačaj »GRUDO«, tako nam veli!

usodno preteklost slovenskega duhovnega življenja! Pri tem se morajo vnanje manifestacije izpopolniti s podrobnim delom za privajanje naroda v edino pravo kulturo, kulturo svobode!

Sokolski razmah je lahko vzor in ka-
žipot tudi za naše delovanje, saj nepo-
bitno izpričuje resničnost trditve, da le

ljubezen zmore pridobiti zmago idea-
lom.

Ponosni cilj kmetske mladine, osvo-
boditev duha, bo najlepše darilo, ki ga
more dati svojemu narodu.

Naj bo vse delo posvečeno temu in
uspeh, skrivnost trajnega in premišlje-
nega dela, ne more izostati!

Ivan Nemec:

Ne bodi takšen mladi rod . . .

Kakor se pač človeku pripeti včasih. Ne-
kaj ni bilo v redu z mojim želodcem, pa
sem po daljšem odlašanju vendar moral
k zdravniku! Obrazložil sem mu, da mi že-
lodec ne prebavlja in vse okolnosti, ki so k
temu pripomogle. Sedaj poslušajte zgodbo
človeka, da ne postanete tudi vi takšni.
Najprej mi je dal neke tablete proti čre-
vesnim bakterijam, potem neki eokarbon,
nato spet nekakšne magnezijeve tablete in
končno pepsinov preparat za boljšo pre-
bavo. Izid je bil ta, da so se mi v želodcu
pojavi strahoviti krči, a zdravnikova zna-
nost je bila pri koncu.

Neki gospod je prišel prakticirati na ve-
leposestvo. Dovršil je bil agronomsko ta-
kulteto. Takoj drugi dan je vprašal nekega
delavca, če se bo kmalu sejala sladkorna
pesa; bilo je namreč koncem oktobra! Mo-

žakar ga je samo debelo pogledal. Čez ne-
kaj dni je bil navzoč pri pokladanju ovsu
konjem in kaj važno vpraša: »Koliko pše-
nice pa dobi en konj?« »Nič,« so mu rekli
vsi vprek, »dobijo samo oves, 3 kg na dan!«

Pred enim letom je bilo v nekem mestu
Bačke licenciranje bikov, pa se je nekemu
človeku — strokovnjaku — pripetilo, da je
hotel licencirati telico mesto bika!

V neki tovarni za stroje so imeli precej
inženjerjev. Kadar je bilo treba stroj se-
staviti, se posamezni deli in vrtljni obročki
nikakor niso ujemali. Kolesa so morali de-
lavci tako dolgo vrteti, da se je osovina
zgladila in napravila prostor za lažje vr-
tenje.

Naštel sem samo nekaj malih drobnih pri-
merov. Velikih in strašnih niti ne smem
naštevati, ker se človeku lasje ježijo! Kar-

koli — mi mladi moramo gledati, da se človeška potrpežljivost ne izrablja do konca; naj vsak človek dela samo to, kar mu je priroda postavila v dolžnost. Izbrisimo najžalostnejši del človeških lastnosti, vzgojimo potomstvo, ki bo kos svojemu poklicu, naj kruhoborstvo izgine, naj sposobni ljudje zavzamejo zlasti one položaje, kjer gre za dobrobit naše skupnosti. Vsak naj svojo vrednost dokaže z dejanji, ne pa z diplomami in s stričevimi priporočili. Šele takrat bomo imeli na važnih mestih sposobne in odgovorne ljudi, ki bodo prepojeni z duhom človečnosti in ki bodo za svoja dela ljudstvu tudi odgovarjali. Povdarjam ponovno in si zapomnimo vsi: Samo narodom, ki bo

do pravočasno spoznali samega sebe in s svojimi najboljšimi sinovi urejevali življenje ljudstva, se v bodočnosti ni bati zla, vsi drugi bodo propadli. Nobena šola ne more naučiti človeka, kakšna je razlika med pšenico in ržjo ako ti tega priroda ni dala — in mladost. Nobena šola ti ne vlije znanosti, ako ti priroda ni dala pogojev! Zato ne bodi takšen mladi rod, da ne bo večjih in hujših nadlog. — Zakaj si se rinil za zdravnika, ko pa še pastirja ne obvladaš! Kako hočeš vendar učiti kmetovati, ko pa niti ovsa ne poznaš!

— In tako se odpira nepregledna vrsta tistih, ki s svojim delom rušijo človeške dobrine, sposobni pa lačni hiraajo! —

D. K.:

Spomenu kmetских voditeljev

Brata Radića

Kar je bil bolgarskemu kmetu Aleksander Stambolijski, to sta bila hrvatskim kmetom brata Radića. Bila sta sinova malega kmeta iz vasi Trebarjevo pri Sisku. Tri leta starejši Anton je študiral v Zagrebu, postal je profesor, a je državno službo kmalu pustil, ker ni mogel svobodno delati, za kar se je bil odločil. Kljub temu, da je bil šolan, ni pozabil svojega kmetškega rodu. Posvetil mu je vse svoje sposobnosti. Ker ni nastopal kot politik, je manj poznan kot brat Štefan, vendar pa je njegovo delo za razvoj kmetškega gibanja prav tako veliko. Kar je delal Štefan z govorno besedo, to je Anton s pisano. Ustanovil je in izdajal dolgo vrsto let kmetški časopis »Dom«, ki je postal zaradi globokih člankov evangelijskih hrvatskih kmetov. V njem je Anton Radić budil kmetško zavest, učil, da je kmet prav tako človek, kot vsi ostali, širil je človečansko idejo in hrvatsko narodno zavest. »Dom« je napravil po hrvatskih vaseh tiho revolucijo, zbudil je kmeta, da se je začel zavedati svojega težkega stanja in se začel prebujati.

Skupno s svojim bratom je posvetil svoje delo kmetškemu ljudstvu tudi Štefan. Hrvatski kmet je bil takrat pod madžarskim jarmom, brez narodnih in

socijalnih pravic. Štefan je hodil od vasi do vasi, govoril kmetom na polju in v hišah, jih učil in vzpodbujal, naj se začneje boriti za svoje pravice.

Ljudstvo je spoznalo svojega voditelja in ga poslušalo. Ko je bila ustanovljena politična organizacija hrvatskih kmetov in so Štefana Radića izvolili za predsednika, se je branil, češ, da ni sposoben. Ko je pa končno moral prevzeti odgovorno mesto, je izjavil, da bo predsednik dotlej, dokler bo kmetško ljudstvo zadovoljno z njegovim delom.

Anton in Štefan Radić sta ustvarila hrvatskemu kmetu njegovo kmetško ideologijo, določila sta smernice kmetškega gibanja, ki se izražajo v geslu: »Vera v Boga in kmetška sloga« in v zahtevi po kmetški državi, ki naj bo osnovana po načelih kmetške demokracije. Oba sta odvracala od kmetškega gibanja vsako gosposko politiko, ki naj bi služila poedincu ali kapitalistični gospodi.

Poleg borbe za socijalne pravice sta brata Radića vedno in povsod odločno zagovarjala tudi narodne pravice Hrvatov, ki sta jih enačila s kmetškimi, ker tvori kmetško ljudstvo veliko večino naroda.

Velik pomen bratov Radićev je v tem, da sta vzdramila hrvatskega kmeta, mu dala kmetski nauk in ga organizirala. Njun nauk je šel v srca vsega hrvatskega kmetskega naroda in tudi slovenski kmetski človek gleda v Radiću svojega učitelja. Za ta nauk in za narodne in socialne pravice svojega ljudstva je dal Štefan Radić tudi svoje življenje. V parlamentu ga je ustrelil znani poslanec Puniša Račić in na posledicah ran je Štefan Radić umrl 8. avgusta 1928. leta. Desetletnico njegove smrti so hrvatski kmetje proslavili na najbolj svečan način.

Radićev duh bo med nami vedno živ in kmetski ljudje se klanjamo njegovega spominu!

*Spomenik kmetskega voditelja
Štefana Radića v pozi govornika
v Petrinji na Hrvatskem*

Albin Podjavoršek:

Pod vaško lipo

VIII. Kmetski človek v borbi za boljše čase

Živimo v nemirni dobi, ki je podobna vrenju mošta. Posamezniki, ljudstva, narodi se prerivajo sem in tja, v njih samih čutimo zopet vse polno problemov, katere bi bilo treba rešiti. Pred samim seboj čuti človek strah, ko ne ve, kaj se bo iz njega samega v doglednem času izcimilo. Živimo v dobi, ko se poraja — tako pravimo — nov družbeni red, ki nam lebdi pred očmi nekako nejasen, v temo zaviti, nekje daleč za obzorjem, in ki budi v naših srcih, v vsem tem prerivajočem se elementu življenja, bodisi obupne nade ali grozen strah. So ljudje, ki z veliko, toplo vero upajo v novo dobo, drugi zopet krčevito vztrajajo na bilkah sedanjega čudnega časa. Še so, ki zro v preteklost, gledajoč tam najlepše čase svojega življenja. Kdo ima prav? In kdo bo v tej borbi, ki jo smatramo za človeško borbo, končno zmagal? Čemu bi ugi-bali? Zgodovina nas jasno uči, da je igral človek v prirodi vedno neko podrejeno vlogo, odnosno da se je človeštvo v vseh tisočih in tisočih letih razvijalo po poslednem pravilu narave, ne da bi bil človek kot

takšen kdaj koli pokazal ali izrazil svojo voljo. Čeprav si domišljamo, da je bilo drugače, se priroda, koje najmanjši delček je človek, ne da varati, kar nam lastno življenje vseskozi potrjuje. Razvoj življenja človeškega rodu dokazuje večno nemirno prerivanje človeštva za svoj boljši položaj, za ugodnejšo ureditev družbe, kakor pravimo: za boljši družbeni red. Večno je podobno človeštvo vrenju tistega mošta, ki se trenutno nekoliko očisti, a pade spomladi v novo vrenje. Nikoli miru, nikoli konca, posameznike smrt pobira, rodovi se bore naprej za boljše, sončne žarke, v ljubezni, v sovraštvu, z ognjem in mečem, enkrat na tej, drugič na drugi strani zemeljske oble — pač svojevrstno dihanje prirode, ki ima svoja pota in posebne, nam neznane zakone. In v vsem tiha, nevidna, večna borba tlačanih in teptanih slojev družbe s tako zvano vladajočo plastjo naroda, borba, ki jo imenujemo boj za pravico. V tej borbi ima kmetski človek v družbi z drugimi svojo posebno vlogo, od katere je napredek človeštva v veliki meri odvisen.

Kmetski človek, priklenjen na grudo, je ostajal vedno v nekem mirnem stanju, dasi

so butali vanj ali ga preplavljali ogromni in strašni valovi zgodovine in življenja. Kljub navideznemu miru pa se je v njem odražala vedno podoba časa, čeprav tiho in nezavedno. Zgodilo se je sicer dostikrat, da se je kmet, posegajoč v borbo, boril proti toku zgodovinskega razvoja. Toda življenje v svojih odtenkih, ki so delali tudi zanj, nanj kljub temu ni pozabilo: Kmet je danes osebno ravno tako svoboden, kakor n. pr. delavec, obrtnik, meščan, aristokrat in podobno. O kmetu pravimo, da je konservativen (nazadnjaški) element človeške družbe, ker se je vedno novotarstvu krčevito upiral, držeč se korenito starih šeg in navad, o katerih večini še danes govorimo, da so »svetinjke«, čeprav nekatere kmetu bolj škodijo kot ne. Borbo proti zastarelim »svetinjam«, ki so ga držale v sponah duševnega suženjstva, imenujemo sedaj »borbo za izobrazbo«. S trenutkom, ko je izobrazba preskočila plot naše vasi, je začelo rasti kmetstvo na kulturnem, gospodarskem in socialnem polju in začelo tudi samo posegati v boj »za staro pravdo«. V kmeta je proniknila nekakšna človečanska zavest, ki ga je dovedla slednjič do stanovske borbe.

Kljub temu, da kmetski stan ni bil kot tak nikoli nosilec in glasnik novih idej, t. j. naravnost kovač boljše ureditve človeške družbe, ker je, kakor vemo, več ali manj ostajal ob strani, je bil vendarle za življenje velike važnosti kot rezervoar posameznikov z močno voljo in zrelim pogledom na svoje poslanstvo. Tak močan lik vidimo n. pr. v kmetskem veličanstvu Matije Gubca. Matija Gubec je posebljena ideja trpečega človeštva, ki se je slednjič odločila do skrajnosti, v borbo na življenje in smrt. Zamisel kmetske države na čisto

stanovsko-svobodnjaških temeljih, z načeli popolne ravnopravnosti in kmetske vladavine, je v naši zgodovini tako svojevrsten pojav, da se mu je čuditi. Značilno za stvar je tudi dejstvo, da tisti pokret v dušah jugoslovanskega seljaka še ni zapustil svoje smeri tudi danes, da se marsikje ponovno javlja in da dobiva tu in tam celó čisto svojevrstno politično obeležje. Naš kmetski narod je rodil mnogo velikih mož, ki so se, navzemši si po srednjih in visokih šolah najboljšo izobrazbo, vrnili vanj, da ga vodijo in s svojo besedo izobražujejo. Vsi tisti, ki so delovali zoper prosveto in izobrazbo narodovo, so navadno iskali s tem zopervanjem svoje lastne, sebične koristi. Ko bo ves kmetski narod poleg primerne izobrazbe še gospodar prave stanovsko-človečanske vzgoje, bo v sklopu z naprednejšimi elementi naše družbe (delavci, izobraženci i. sl.) postal važen činitelj v dosegi dokončnega položaja. Razumeti moramo, da je kmetsko ljudstvo rodilo vse svoje voditelje, da pa je večina teh voditeljev zadržala v popolno meščansko miselnost, s katere sedaj ocenjuje in v slabem poznanju kmetskih razmer svoj kmetski narod, hoteč ga prililiti svoji zmaličeni podobi. Vemo pa tudi, da je med našim ljudstvom mnogo sinov in hčera Matije Gubca, ki bodo, ko pride čas, prevzeli krmilo, da uresničijo v življenju zamisel svojega velikega očeta. Dotlej pa bo treba dokončno in do potankosti izklesati duhove!

Čeprav nam je jasno, da vodi v bistvu vse naše življenje narava s svojo nam sicer nerazumljivo roko, oziroma da jadramo skozi čas mi sami kot delček te narave, smo pozvani k delu. Človek je ustvarjen zato, da išče, misli in dela. Z delom izpolnjuje svoj prosti čas, a delo je tudi sredstvo ohranitve. Če hoče jesti kruh, ga moraš vsejati, žeti, mlatiti, mleti, mesti, peči in slednjič še iztegniti roko, zgrabiti in vgrizniti. V delu je tisoč malenkosti. K vsem dejanjem in nehanjem in z vsemi malenkostmi moramo prirodo na njeni poti podpreti, da tako pospešimo razvoj človeškega rodu v boljšo bodočnost. Najprej je treba izgraditi samega sebe. Tu je prva dolžnost človeka, ki je posedel zemljo, da mu služi ona, ne da on nji hlapčuje!

Tako bi imel kmetski stan kot neskončen rezervoar duševnih in telesnih sil v družbi z drugimi naprednimi elementi (prosim, ne vzeti politično »naprednosti«!) posebno vlogo, s katero bo v borbi za lepše in toplotnejše sončne žarke slednjič bližje svoji človečanski zamisli! (Se nadaljuje)

Aljažev stolp na vrhu Triglava

Slovenska vas se prebuja

Sv. Lovrene v Sl. Goricah

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet prav pridno deluje. V 6 letni dobi obstoja ima društvo lepe sadove. Številna predavanja, tečaji, izleti, igre, tekme itd. se dajo lažje prešteti kakor oceniti.

Kot letošnje glavno in največje prireditve pa smo priredili v čast in slavo kmetijskega dela tekmo škropilcev na naši vinski trti na binkoštni ponedeljek, dne 6. junija t. l. Prireditve se je vršila po določenem sporedu. Zbirališče je bilo pred krmo ge. Urše Korenove. Vse staro in mlado je tukaj nestrpno čakalo, da vidi novo, še nepoznano tekmo škropilcev, za katero menda smemo reči, da je bila prva ne samo v Slovenskih goricah, temveč tudi prva v vsej Sloveniji.

Točno ob 1/4. uri popoldne je krenila povorka z godbo na čelu v približno pol kilometra oddaljen vinograd g. Fr. Šipka. Pred pričetkom tekme je predsednik domačega društva tov. Franc Holc otvoril vaško slavnost ter pozdravil vse navzoče, posebej pa delegata ptujskega pododbora naše Zveze tov. Joška Zelenika, nadalje zastopnika tovariškega društva iz Sv. Jurija ob Ščavnici tov. Vladka Krefta in končno vsa ostala naša društva iz Hajdine, Skok in Sv. Urbana. Za tem je prevzel besedo delegat ptujskega pododbora tov. Joško Zelenik, ki je podčrtaval važnost kmetijskega dela in pomen kmetijskih praznikov. Vse naše fante in dekleta, stare in mlade, je pozival k složenemu in skupnemu delovanju za povzdig naše vasi. Za njim je govoril tov. Vlado Kreft, ki je dejal, da naj se vsa naša mladina zbira v okvirju zdrave ter zavedne kmetijske misli pod zelenimi prapori. Za tem se je vršila tekma škropilcev. Tekmovalo je deset naših fantov in mož, ki so s svojo spretnostjo dokazali svoje znanje. Pri tekmi je ocenjevalna komisija priznala prvo nagrado tov. Francu Holcu, drugo tov. Francu Berlaku, tretjo tov. Jožefu Klajdariču. Vsi ostali tekmovalci so prejeli z majhno razliko lepe spominske nagrade.

Prireditve je uspela v zadovoljstvo društva in udeležencev, ki bodo odslej še bolj upoštevali veliko prizadevanje naše organizirane kmetijske mladine.

Mirna peč

Nedelja 19. junija je bila za Mirno peč in daljno okolico velik kmetijski praznik, ki ga je priredilo Društvo kmetijskih fantov in deklet. Zgodnje popoldanske ure in pripekajoče sonce ni motilo nikogar, da bi se ne udeležil tega velikega slavlja kmetijskega dela. Po prihodu povorke, odlikujoče se po svoji borbenosti in navdušenju na tekmovališče, je pozdravil vso ogromno množico tov. Josip Udovič in podal besedo tovarišu Cvetku Zorkotu, ki je v klenem govoru vzpodbujal mladino za organizacijsko delo. Delegat Zveze, tov. Milan Majcen, pa je orisal borbo kmetijskega stanu od dob Matije Gubca do danes. Za svoja izvajanja sta žela viharo odobravanje.

Ko so pa na dani znak zamahnili s kosami kosci-tekmovalci, se je pač vsakdo zavedal, da to ni toliko tekma, temveč počastitev težkega, neplačanega kmetijskega dela, od katerega živi vse človeštvo. Dá, krivica je, da ni plačano delo žuljavih kmetijskih rok, ki zamaš išejo počitka. V prepričanju, da bo raslo delo kmetijske mladine tako, kot so rasle redi, so tekmovalci opravili svoje delo za čast in pravico naše vasi. Prvo mesto je dosegel tov. S. Strajnar, drugo tov. F. Žagar, ostali so kmalu sledili. Tako je Mirna peč dostojno zaključila v veselem razpoloženju kmetijski praznik.

Grahovo pri Cerkljici

Vsa naša vas je bila pozorna v nedeljo, dne 10. julija popoldne, ko se je sredi vasi zbiral kmetijska mladina za tekmo koscev.

Ropot konjenikov je dirnil vsakogar, močna skupina koscev je pričala, da to delo kmetijskih fantov in deklet ni kar tja v en dan. Z državno in zeleno zastavo na čelu

je krenila povorka na tekmovališče ob Cerkniskem jezeru, čeprav je padal rahel dež. Težkemu kmetškemu delu, košnji, katero opravlja kmetški človek leto za letom vse svoje življenje, je bila s tem dana čast in priznanje.

V ostalem smo s svojim društvenim delom navezani sami na sebe. Zavedamo pa se, da je naše delo na vasi prvo, najvažnejše in najpotrebnejše.

Zvesti načelom našega kmetško-mladinskega gibanja, trdnosti naše državne skupnosti in slovenskega kmetškega gibanja, bomo šli z delom vztrajno naprej.

Šmartno ob Savi

Naša vas je zopet gledala veliko kmetško-mladinsko slavnost. Vsa Društva kmetških fantov in deklet ljubljanske okolice, ki so včlanjena v ljubljanskem pododboru, so priredila tabor kmetške mladine, združen s tekmo žanjic.

V Jaršah smo se zbirali. Pisana množica mladih ljudi je vrela skupaj od vseh strani. Bila je lepa slika zdravja, veselja in samozavesti, ki jo da človeku zavest tovarištva in skupnosti.

Vsilo in moč je pokazala mladina s povorko, ki je med vzkliki in godbo korakala v Šmartno. Kmetško ljudstvo, očetje in matere, staro in mlado se je zgrnilo na tekmovališče.

Tabor je otvoril predsednik pododborov tov. **Lojze Avsec**. V imenu žanjic je povedala odločno in stvarno o potrebi ženiniga dela za kmetške pravice tov. **Urška Miklavc**. O visokem pomenu kmetško-mladinskih organizacij pa je govoril predsednik Zveze tov. **Ivan Kronovšek**.

Dekleta so obstopila njivo, srpi so se zablistali in snopi so se začeli kopičiti. Najboljši uspeh je pokazala tov. **Francka Živalič** iz Št. Vida.

Muhaber

Lansko leto so se v tekmi pokazali kosci, koliko zmorejó, letos so se pa odločili orači, da počastijo težko kmetško delo. Priredili smo kmetški praznik 10. julija t. l.

Ne samo za mladino, za vse kmetško ljudstvo je bil ta dan res kmetški praznik. Ogromna množica ljudi je prihitela v Bršljin, kjer se je kmetška mladina formirala v lepo povorko, polno zdravja in navdušenja.

Na njivi tov. **Osolnika** je spregovoril tov. **Jože Petrič** in pozdravil udeležence. Za

njim pa je govoril tov. **Cvetko Zorko** o kmetškem stanu, veliki potrebi sloge in njegovi borbi za pravice.

Po govoru so se plugi zarežali v svežo zemljo in rezali ravne, lepe brazde. Najboljše mesto v oranju je dosegel pri konjski vpregi tov. **Karel Potočar** iz Mirne peči, pri volovski vpregi pa tov. **Gerdenc**.

Toliko ljudi še nismo videli v naši okolici in naši fantje in dekleta so zelo ponosni na takšno počastitev. Krasen obisk je najlepše zagotovilo, da je kmetško ljudstvo z nami in da kmetško gibanje pridobiva z dneva v dan!

Trnovlje

Naše Društvo kmetških fantov in deklet je po zgledu ostalih tovariških društev priredilo lepo vaško slavnost, združeno s tekmo žanjic. Prireditve naše mladine se je udeležilo veliko število kmetških ljudi, ki so z zanimanjem poslušali besede naših govornikov in z navdušenjem sledili delu naših deklet-žanjic. Pozdravne besede je govoril predsednik domačega društva tovariš **Evgen Glešič**, za njim je nastopil tov. **Viktor Jožep**, ki je govoril o kmetškem delu, o važnosti kmetške zavesti je povedal iskrene besede tov. **Ivan Nemec**, predsednik Zveze tov. **Ivan Kronovšek** pa je pozival vse kmetške ljudi v složno delo za svoje pravice.

Na tekmi so dekleta dokazale, da so dobre delavke in obenem s plemenito tekmo počastile kmetško delo.

Velike Lipljene

Naša dekleta, članice Društva kmetških fantov in deklet, so 17. julija priredila kmetški praznik v proslavo kmetškega dela. Pripravile so tekmo žanjic.

Kljub slabemu vremenu je vladalo med mladino veselo razpoloženje in tudi kmetški ljudje so v velikem številu prihiteli na tekmovališče. Ko se je pestra in živahna povorka zgrnila na tekmovališču, je tov. **Kraljič** otvoril kmetški praznik. V imenu Zveze je govoril tov. **Jože Danev** o pomenu kmetške skupnosti in žrtvah kmetških ljudi za boljše, pravičnejše življenje.

Pri tekmi je dosegla prvo mesto tov. **Ela Sever**.

Vedri dojmi s kmetsko - mladinskega praznika v Vogljah (Nadaljevanje)

Po končanih govorih se prične toliko zaželjena:

tekma koscev

Na poziv zamahnejo urne roke, srca zadrtje, znoj oblije zagorele obraze koscev. Hite v zavesti, da njihovo naporno in požrtvovalno delo povečuje današnji kmetijski praznik. Pod naglimi zamahi padajo trave, ki so še pravkar krasile planjavo. Sveže in mlade so moči in po petih minutah je vsaka cvetka morala dati glavo.

Tu in tam zazveni zvonki smeh zaradi kakšne šale ali pripombe. Vroče je in sončno in zaveje božajoč vetrič. Lahna krila grabljic podrhte vajo po vrhu oblih kolen. Med tem vrže ta ali ona kakšen bežen pogled na drugi konec trate...

Povratek s tekmovališča. Čez poljane zari vesela dekliska pesem. Vse zopet prisluhne krasnim glasovom. Tudi kosci pripojijo in privriskajo na veselčni prostor, da v senci in hladu pokramljajo s tovariši in se pokrepčajo po uspešnem zaključku.

Prav tako sijajno razpoloženje je bilo na kmetijski veselici, samo še živahnejše. Zdravice spremlja žvenket kozarcev, srečavam se s prijatelji in znanci, kramljam s tem in onim in med tem naglo mineva čas. Gorenjski trio neumorno igra poskočnice, fantje in dekleta vneto plešejo.

Ob sedmi uri so bile razdeljene nagrade. Srečni dobitniki so z veseljem sprejeli zaslužene nagrade in jih bodo imeli v lep spomin.

Zdaj je zabava v polnem razmahu. Eno omizje so zasedli pevci. Po prostoru doni: »Zemljica rodna, gruda zelena...« Obširni veselčni prostor in bližnji vrtovi odmevajo od ubranih glasov... Rdeča ličeca lepih šenčurjank so vsa nekam zamaknjena. In da bi videli Vogljanke v dečvah! Ves čas so te prijetne tovarišice ostale s smehom na ustnih in v očeh.

Godba in pesem sta prešli v kri, v duše in se pretvarjali v izražaje neprestanih klicev.

Deseta ura je minila. Povsod se čuje glasba in pesem. Noč je vedra in nad vasjo je nebo polno zvezd. Vse živi v znamenju velike radosti. Na vse strani razgovori, vzkli-

ki —; ploskanje odmeva v noč. Ves sem se predal veselemu razpoloženju. Človek postane pravi otrok in mu začno noge na zvoke godbe same od sebe stopati po taktu ter ga hočejo s silo ponesti v sredo veselih parov.

Noč, ki se razprostira nad vasjo, sliči toplemu južnemu večeru, polnem dišav in vrvenja kakega ekvatorskega mesta, kjer srečniki na večer pričenejo življenje...

Pogovarjava se s starejšim možakom — pravo gorenjsko korenino.

»Da, da... ti naši fantje!« kima z glavo očka korenjak. Obriše si usta z velikim rdečim robcem in nadaljuje premišljeno:

»Up in naša dika so ti krepki kmetijski fantje in... (pri tem pomežikne z levim

Očka in mamca motrita življenje čebel

očesom) — mična dekleta. Ne sramujejo se izpričati javnosti svojo stanovsko samoza-vest. Ponosni so na kmetsko delo, ki ga danes mnogi omalovažujejo, prezirajo, ker pozablja, da je slovenski kmet kljub ti-sočletnemu trpljenju in zapostavljanju v srcu vendar nezlomljen ohranil častno lice pred zgodovino...»

Ostrmel sem nad resničnimi besedami preprostega kmetskega očanca. Vzhičen sem mu odgovoril: »Rešila nas je v sredini srca našega kmeta zasidrana zavest, da je v zemlji nekaj svetega in odrešilnega. Tekme koscev in žanjic so velika pesem, povelja-nje svobodnega dela kot osnovnega vzgoj-nega činitelja vsakega človeka. Ravno koš-nja nam tako nazorno pokaže vso duhovno povezanost kmeta s svojo zemljo, ker je izraz pojmovanja kmetskega dela, ki ga opeva toliko najlepših narodnih pesmi. Slo-venski kmet je ob trdi uri pripravljen dati prej srčno kri, kakor pa da bi mu vzeli sa-mo del njegove njive. Delo mu je življenje, in življenje mu je delo. Ta misel je današ-nji kmetski generaciji najdražja in v tej smeri se hoče izživeti. Na tej poti gre na-sproti ustvaritvi samostojnega, svobodo-ljubnega slovenskega kmeta — državotvor-ca.«

Konec

Godci so utihnili. Druga za drugo ugaša luč, omizja se polagoma praznijo. Ljudje odhajajo mirno k počitku.

Sam stojim sredi ceste. Zavladala je tiši-na. Polovica meseca prodira skozi veje košate lipe. Hiše zadobivajo neko novo obli-ko. Nekaj toplega, lepega, podobnega bujno lepi pravljici prihaja nad vaše krove in jih uspava. Mislim na vse tiste, ki so se za-vedli: **Kmetski stan je temeljni stan, duhovni in telesni hranitelj vsega naroda. Zato je treba, da kmet občuti v javnem življenju svojo moč in ima vpliv na vse javno življe-nje.** Se enkrat se ozrem za hip v nočno nebo in čudovito rimsko cesto, nato pa mi po-novno uide pogled na strehe tihih domov, ki mirno počivajo. Vem, da bo pridno pre-bivalstvo zgodaj zjutraj spet prišlo za de-lo, ker vsak dan prinaša svetlobo na polja, katerim mora kmet darovati telo in posve-titi dušo.

Peljem se proti Šenčurju... In tedaj ni-sem več sam in ne vem, kaj bi me moglo uveriti, da bi mogel postati nesrečen človek. Minil je praznik, posvečen najlepšim vred-notam, ki se more z njimi ponašati človek: ljubezni in zvestobi do rodne grude.

Razlaga tujih besed

● **Deputacija** je odposlanstvo. Če hočejo kmetje pridobiti državno oblast, da bi jim pomagala n. pr. pri vremenski neizgodi, pošljejo k banu deputacijo, ki mu razloži po-ložaj. Če delavci v tovarni štrajkajo in se lastnik želi z njimi pogajati, pošljejo k njemu deputacijo, ki jo tvori nekaj zbranih ali izvoljenih delavcev. Tudi posamezna društva lahko pošljejo v raznih zadevah na razna mesta svoje deputacije.

● **Deklaracija** je proglas, izjava, napo-ved. Če n. pr. nastopi nova vlada, izda de-klaracijo, kjer izjavi, kako misli delati in voditi državo. Slovenci poznamo majniško deklaracijo, ko smo l. 1918. izjavili, da ho-čemo s Hrvati in Srbi samostojno državo Jugoslavijo.

● **Brutalnost** pomeni surovost, grobost. Brutalen je vsakdo, ki neupravičeno kaže svojo surovost. Večkrat se to zgodi na kakš-nem uradu, da pokaže uradnik brutalnost nepoučenemu kmetu radi malenkostne ne-pravilnosti. Brutalen je lahko tudi mojster do vajenca ali gospodar do uslužbenca. Bru-talnost kažejo nekateri tudi s pretepanjem in trpinčenjem živali.

● **Komuna** je občina, soseska, srenja. Ko-munalne zadeve so občinske zadeve (n. pr. popravila potov, zgraditev vodnjaka itd.). Komunike je uradna objava, (če n. pr. iz-bruhne kje vstaja in jo vlada zatire, izda komunike, objavo, da je red vzpostavljen). Komunizem je nauk, ki uči, da je vse skup-na last, da morajo biti vsi ljudje gospodar-sko in družbeno enaki, vsi imajo enake pravice. Komunist je pristaš gibanja, ki hoče upeljati komunizem, skupnost imetja.

● **Družbeni red** je izraz, ki pomeni ure-ditev človeške družbe, gospodarstva in raz-merja med stanov. Danes imamo kapita-listični družbeni red, to pomeni, da so po-samezniki — kapitalisti, ki imajo sredstva — lastniki vseh gospodarskih dobrin. Zato je na eni strani brez števila revnih, si-ro-mašnih ljudi, delavcev, kmetov in drugih, na drugi pa majhno število bogatinov. — Kolektivni družbeni red je tam, kjer so vse dobrine (tovarne, zemlja, pridelki in vse vrednosti) skupna last vseh ljudi.

● **Aristokrat** je plemič, plemenitaš. Ari-stokracija je plemstvo, ki je imelo v sred-njem veku vso oblast. Dejali so, da so več vredni kot navadni ljudje (kmetje, delavci) in so se bahali s svojimi slavnimi rodovi-nami. V današnjem času poznamo pa de-narno aristokracijo.

Zborovanje slovenskega učiteljstva

Kakor vsako leto, je tudi letos 11. in 12. julija slovensko učiteljstvo v Ljubljani imelo svoj občni zbor. Učitelji so organizirani v JUU (Jugoslovansko učiteljsko združenje) in vsak okraj v državi ima svojo učiteljsko organizacijo. Slovenski učitelji imajo takih organizacij 34 in te predstavljajo štiri petine učiteljstva v Sloveniji! Te skupščine so se udeležila po zastopnikih vsa učiteljska društva, tako da lahko rečemo, da je 11. in 12. julija v Ljubljani govorilo domala vse slovensko učiteljstvo.

V časih, ko si malokdo upa spregovoriti odkrito, je slovensko učiteljstvo izreklo jasno in odločno besedo.

Primanjkuje nam prostora, da bi mogli v listu podati ves potek zborovanja, zato hočemo le na kratko omeniti pomembno delo, ki ga je učiteljstvo naredilo in načrte, ki jih ima za bodočnost.

Predsednik slovenskih organiziranih učiteljev g. Metod Kumelj je imel na zborovalce nagovor, v katerem je poudarjal, da učiteljska organizacija ne sme biti in ni na politični podlagi, ampak služi samo šolstvu, prosveti in napredku ljudstva. Načelo demokracije vodi učiteljski pokret, vsak ima svobodo, da v njem deluje, le da je njegovo delo nesebično in koristno narodu in državi. Ostro pa je kritiziral tisto petino učiteljstva, ki stoji ob strani, ne briga se za skupno delo in pobira le sadove, ki jih združeni učitelji z organizacijo in velikimi napori dosežejo. Ovira je to učiteljstvo, ker če bi bili organizirani prav vsi, bi bila moč večja in delo lažje. Naglasil je, da je dolžnost učiteljstva, da dela poleg šole tudi zunaj, da se ustvarijo z njihovo pomočjo boljši pogoji za zdravo rast otroka in da se sploh izboljša gospodarski in kulturni položaj našega človeka. Silno je govornik obsojal premestitve učiteljstva, ki so jim vzrok politične strasti in se tako učiteljstvu odvzema možnost in veselje, da bi se poglabilo v delo v enem kraju. Zahteval je stalnost učiteljskih mest in oceno ter povišanja po sposobnostih.

Za svoje pravice so se oglasile tudi učiteljice; zahtevajo enakopravnost z učitelji, ukinitve celibata (glej razlago v 7. številki) in pravice za učiteljice — matere. Važni so bili sklepi odseka za obmejno šolstvo. Učiteljstvo upravičeno zahteva, naj oblasti bolj skrbijo za naše obmejne in to predvsem severne kraje, zgrade naj se šole, ki bodo nam v ponos in tujci ne bodo s pomilovanjem gledali na našo revščino.

Omenimo naj še tisk, ki ga izdaja pri nas učiteljstvo in s tem v največji meri pomaga graditi kulturo. »Naš rod«, ki ga izdajajo, je danes brez dvoma najboljši mladinski list in se z njim ne more meriti nobeden drugi.

Jasno začrtano pot imajo naši učitelji. In iskreno je njihovo delo, nesebično je in stvarno. Ni to več stan hlapcev, kakor bi nekateri radi imeli, danes lahko pribijemo,

Predsednik Metod Kumelj

da so učitelji kader inteligence pri nas, najvažnejše inteligence in ravno preko njih lahko mirno gledamo v bodočnost našega naroda.

Zborovanje je pokazalo, kako nesebično je učiteljsko delo, kako važno je predvsem za kmetško ljudstvo, kako naporno je, če

nimajo ljudje razumevanja zanj. Dolžnost naša je, da njihovo delo podpiramo, da jim pomagamo, kakor bodo tudi oni pomagali nam. Cilj je našim društvom in učiteljem le ta, da delamo za dobro ljudstva, se borimo za pravico in resnico in tako pripravljamo pot boljšim dnevom.

D. K.:

Češkoslovaška v borbi za neodvisnost

Vojna ni najhujše, gotovo ne edino zlo. Nečastno življenje, suženjsko življenje je še hujše.

† T. G. Masaryk, bivši prezident češkoslovaške republike

Mi se prav nič ne bojimo prihodnjih dni, mi se sploh ničesar ne bojimo in smo na vse pripravljeni.

D. E. Beneš, sedanji prezident češkoslovaške republike

Oči vsega sveta so že dva meseca sem obrnjene na Češkoslovaško republiko. In mogoče nobeno ljudstvo — razen Špancev in Kitajcev — ni deležno tolikih simpatij in občudovanja vsega sveta, kot prav Češkoslovaško.

Mlada demokratična Češkoslovaška republika preživlja prav ob svoji 20-letnici

najtežje in najresnejše dneve. Vzrok tega stanja je nemška manjšina, ki je zelo številna.

Nemci v ČSR

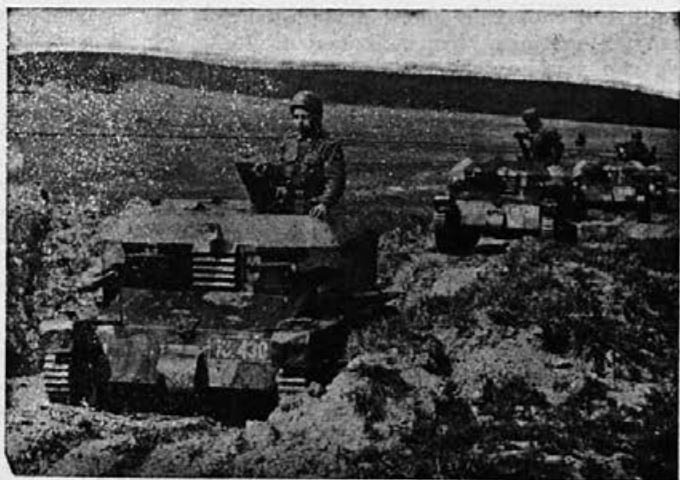
Vseh Nemcev je na Češkoslovaškem 3 milijone 231.688. Poleg teh živi v državi še 549.200 Rusov, 81.700 Poljakov, 691.900 Madžarov, 186.600 Židov in 49.600 ostalih. Čehov in Slovakov je 9.688.800.

Nemci živijo med Čehi in Slovaki tako, da ne zavzemajo enotnega ozemlja. Največ jih je ob nemško-češki meji. Po mirovnih pogodbah so pripadli k novi slovanski državi, ker ozemlje, kjer prebivajo, zemljepisno spada k Češki, in ker je bilo že od nekdaj češka last, še ko so imeli svojo državo. Pozneje, ko so prišli pod Nemce, so se ti začeli naseljevati na Češkem. (Podobno so se Nemci naseljevali po naši slovenski zemlji, ki je nekoč segala do Dunaja in

Češkoslovaški
vojni minister
František Machník,
član češkosl. agrarne
(kmetijske) stranke

*Češkoslovaška vojska
— tanki na vežbah*

je sedanje ozemlje Slovencev komaj $\frac{1}{3}$ prejšnjega.) Avstrija je podpirala Nemce na škodo Čehom. Po prevratu se je stanje

Bivši vojni minister ČSR † Fr. Udržal, ki je imel velike zasluge za češkoslovaško vojsko in agrarno stranko

seveda spremenilo. Nemški kraji imajo zelo razvito industrijo. Po vojni so tovarne delale, lastniki pa so nalagali denar v nemških bankah, kjer je izgubil vso vrednost. V krizi, ki je nastopila, se je tudi stanje Nemcev seveda zelo poslabšalo. — Med tem je prišel v Nemčiji na oblast Hitler. Njegovih naukov so se navzemali tudi češki Nemci, ki so ustanovili svojo narodno socialistično (hitlerjevsko) stranko. Njih voditelj je postal telovadni učitelj Konrad Henlein (Henlajn). L. 1933. si je pridobila stranka 44 poslancev in postala s tem druga najmočnejša stranka v državi (agrarci imajo 45 poslancev). Druge nemške stranke so sodelovale v vladi. Po priključitvi Avstrije k Nemčiji pa je samozavest čeških Nemcev neizmerno zrastle, njih poslanci so javno na shodih nastopili proti državi. Vse ostale nemške (nemška kmetška stranka in krščanska socialna stranka) razen socialistov so prešle k Henleinu.

Nemci so z vso silo začeli dokazovati, kakšne krivice se jim godijo pod Čehi, kako so tlačeni in zapostavljeni.

Popolna svoboda Nemcev

V resnici pa imajo vse kulturne in politične svoboščine, kot jih nima nobena manjšina na svetu. Godi se jim boljše kot Nemcem v lastni državi. V času gospodarske krize je vlada zaposlila polovico Nemcev v čeških tovarnah. V kulturnem in političnem oziru imajo popolno svobodo. — Nemci imajo na Češkem 5.293 ljudskih šol, 90 gimnazij, glasbeno šolo, dve visoki tehnični šoli in univerzo. (Kot primer naj navedemo, da nima četrt milijona Nemcev v

Italiji niti ene svoje šole. Na Madžarskem ima pol milijona Nemcev komaj 46 šol.) Na eno nemško šolo pride povprečno 106 otrok, na eno češko pa 115 otrok, torej so na boljšem kot Čehi sami. Dalje imajo 249 časopisov (Nemci v Italiji samo 7), 17 gledališč (v Italiji 0), ki dobivajo državno podporo. Na leto izide na Češkem 1819 nemških knjig (v Italiji 0). Imajo tudi svojo radio postajo. V državi deluje 2.237 raznih nemških kulturnih društev (v Italiji 0). Češki Nemci so kulturno na višji stopnji kot Nemci v Hitlerjevi Nemčiji, kjer pride na 150 dijakov 1 srednja šola, na Češkoslovaškem pa na 102 dijakov 1 nemška srednja šola. Na vsakega prebivalca v Nemčiji izideta letno 2 knjigi, na vsakega Nemca v ČSR pa 6 knjig.

Iz tega sledi, da Nemci v ČSR niso zatirani. Njihove zahteve nimajo namena priporiti si demokratičnih pravic, temveč odcepiti se od države.

21. maj

Nemci so postajali vedno bolj nasilni. Položaj je postajal vedno bolj težak in zapleten. To so občutili voditelji države, kakor tudi ljudstvo samo. Med tem so se vršile občinske volitve, ki so dokazale, da stoji večina ljudstva za vlado in odobrava njeno delo. Henlein kljub pritisku nem-

ških industrijalcev na delavstvo ni dobil popolne večine 100 %, kot je izjavljal pred volitvami. Že v času volitev so se pojavljali izpadi Nemcev proti Čehom. Ljudstvo je postalo vznemirjeno. Henlein je spoznal, da ne bo dobil popolne večine, zato je šel po zgledu Avstrijcev po pomoč v Nemčijo. V noči od 20. na 21. maj so se začele nemške čete pomikati proti češki meji. Češkoslovaška vlada je takoj poklicala pod orožje dva letnika rezervistov, ki so v šestih urah zasedli mejo. Nemci so odnehal. Ves svet je občudoval odločnost in prevdarnost vlade ter naglo, s katero je bila vojska zbrana. Ves narod je stal takrat složen kot en mož ob svojem predsedniku dr. Benešu, ki je na velikem zborovanju 29. maja v zgodovinskem mestu Taboru dejal: »Tabor nam je primer velike narodne sošidarnosti

Češkoslovaška vojska — oklopni avtomobili

Češkoslovaška vojska — oddelek motorizirane pehote

in odločnosti, da se vsi postavimo za svoje ljudi in za to, kar smatramo za pravo in pravico. Spominjam vas na nauke iz naše zgodovine, ko preživljamo za našo državo najvažnejše trenutke, najresnejše od konca vojne. Ti nauki nas uče: Bodimo mirni, imejmo močne živce in jasen cilj. To pomeni, da se ne smemo dati razdvojiti in ločiti. To pomeni končno, da se prav nič ne bojimo prihodnjih dni, da se sploh ničesar ne bojimo in smo na vse pripravljeni!»

Ne damo se!

Državljeni so sledili pozivu voditelja države. Vse telovadne organizacije, Sokoli, Orli in delavska telovadna društva so izdali proglas, da se hočejo skupno boriti za svobodo in neodvisnost države.

Ljudstvo se je zavedalo, kaj pomeni narodna in državljanska svoboda, ker je bila država njegova, ker je skrbela za njegove koristi. Zato je bilo tudi pripravljeno brniti jo. Tudi kmetijski ljudje niso bili zadnji. Neki francoski časopis je takrat pisal: »Češki kmetijski vozovi so zadržali nemške tanke.«

V težkih urah so stale ob strani Češkoslovaške republike njene zaveznice, predvsem Francija, Anglija in Sovjetska Rusija, pripravljene, da ji priskočijo na pomoč. Kalinin, predsednik ruske vlade je izjavil češkoslov. poslaniku: »Sovjetska zveza je izpolnjevala do zadnjih posledic vse pogodbe, ki jih je sklenila z drugimi država-

mi in storila bo to tudi v danem slučaju in do zadnje črke izpolnila vse obveznosti, ki jih ima do Češkoslovaške.«

Med tem je največja nevarnost minila. Vlada je začela delati pravilnik, ki naj da vsem manjšinam v državi njih pravice. Praga pa je ob priliki X. vsesokolskega zleta ob milijonski udeležbi ljudstva ponovno dokazala, da je slovanska zavest živa in močna, kakor je močna želja po svobodi in neodvisnosti. »Ne damo se!« je postalo geslo najbolj složnega ljudstva v najbolj demokratični državi Evrope, ki jo je s svojim odločnim nastopom 21. maja rešilo najhujše nevarnosti — vojne.

Beri, misli in sodi

2000 mlekarjev štrajka — v Londonu, da bi zvišali cene mleku.

Japonsko ljudstvo ne sovraži Kitajcev. Tako je povedal japonski pisatelj Votaru. Dejal je tudi, da vlada ljudstvu prikriva položaj na fronti, vendar so se vršile februarja v glavnem mestu Japonske Tokiju velike demonstracije, kjer je bilo 30 ljudi ubitih, ranjenih pa nad 1000.

Svetovni mladinski kongres za mir se je vršil avgusta meseca v New-Yorku (Amerika).

Na Danskem pride na vsakega kmetijskega prebivalca 3 ha zemlje, v Nemčiji 1 ha 90 a, v Jugoslaviji 90 arov.

Moč našega združništva

Občni zbor

Zveze slov. zadrug

Pred kratkim se je vršil v Ljubljani občni zbor *Zveze slovenskih zadrug*, pa moramo tudi mi, mladi, nekaj spregovoriti o tej važni gospodarski organizaciji in združništvu sploh.

V splošnem lahko rečemo, da se je tekom zadnjih par lep pokazala silna moč združništva, ki tudi v času največje krize ni propadlo. Vsi tisti ogromni napor naših posojilnic, nabavljajalnih, živinorejskih in drugih zadrug so bili kronani z uspehom, kajti vzdržali so menda eno izmed največjih preizkušenj. Vsi ti napor morajo biti tudi vzpodbuda nam, mladim, da se kakor en mož strnemo v močan združni pokret radi naše in naših potomcev bodočnosti. Zgodovina nas uči, da so naši predniki v močnih zdrugetah in močni skupnosti marsikaj dosegli — kadar je ta skupnost popustila, je bila uničena tudi njihova naravna odpornost.

Zveza slov. zadrug je danes resnično organizacija, ki predstavlja elito, najbolj zdravo jedro vsega našega združništva. Z ozirom na revizijsko poročilo glavne združne zveze oziroma njenega revizorja, je Zveza slovenski zadrug ena najsolidnejših in trdno zgrajenih centralnih združnih organizacij. Tudi ugleden list »Politika« je zelo laskavo izrazil o njej svoje mnenje. Od 382 včlanjenih zadrug je 153 kreditnih, 31 nabavljajalnih, 31 mlekarških, 30 živinorejskih in pašniških; potem sledijo razne elektrarniške, obrtne, vinarske in sadjarske itd. Predolgo bi bilo podajati tukaj celotno poročilo, ki je zelo zanimivo in ga človek čita z užitkom, saj je iz njega le razviden stalen napredek! Vsekakor moramo vodstvo Zveze slov. zadrug pohvaliti za to delo, ti mladina pa ne pozabi, da nas samo takšna organizacija more rešiti raznih pijavk. Vse svoje mlade sile stavimo na razpolago združništvu in matici Zvezi slovenskih zadrug.

Ljubljana — pogled na trimostovje in grad

Preselili smo se

V začetku avgusta smo se preselili iz Tavčarjeve ulice št. 1 v začasne prostore v Kolodvorsko ulico št. 7. Vsa tovariška Društva kmetijskih fantov in deklet, vse dopisnike in inserente prosimo, da pošiljajo pošto na novi naslov.

**Zveza kmetijskih fantov in deklet
Uredništvo in uprava »Grude«**

Pismo iz Prekmurja

Tudi pri nas v Dokležovju poznamo »Grudo«. Slastno jo prebiramo, vsaka številka roma od hiše do hiše; našim ljudem zelo ugaja. Tudi kmetijski človek spozna, kako potrebna mu je izobrazba in edinstvo. Čas nas sili, da se organiziramo proti nevarnosti, ki nam preti in se borimo za naše skupne naloge: za kmetijske pravice, za mir in neodvisnost.

Kakšno je življenje pri nas?

Kakor povsod, je tudi v Prekmurju težavno. Letine so slabe, cene pridelkov nizke. Tri leta zaporedoma smo dobili katastrofalne povodnji. Kaj nam pomaga, če delamo

še tako pridno od zore do mraka, za hip, pa je naš trud uničen.

Prejšnje čase je bila menda tudi narava bolj poštena. Sedaj pa izgleda, da je takšna kot so ljudje. Nekdaj je prišla vsakih deset let malo večja voda, sedaj pa zaporedoma tri leta. Zlasti letos je bila taka povodenj, da je niti najstarejši ljudje ne pomnijo. Živini nimamo dati kaj jesti, tudi paše ni. Sena povsod manjka in še to kar ga je, je neuporabno. Lansko leto nam je bil uničen ves krompir, ker je bil predolgo pod vodo. Kupiti smo ga morali za seme in svojo uporabo. Prašiče smo morali prodati, ker jih nismo imeli s čim krmiti.

To našo nesrečo pa izkoriščajo še trgovci. Cena živine je padla za 1 dinar, teleta plačujejo po 4 dinarje.

Naš kmet komaj prenaša vse te nesreče. Nikogar pa ni, ki bi mu nudil izdatno pomoč.

Zavedati se pa moramo, da bo naše življenje takrat lepo, kadar si ga bomo sami priborili. Zato pa se mora kmetijsko ljudstvo združiti in organizirati, da bo lahko zahtevalo in tudi dobilo svoje pravice!

Notranje gorice

Janžetova lipa

Da ostane med nami vedno živ spomin na našega pokojnega voditelja dr. Janžeta Novaka, smo pred leti vsadili spominsko lipo z upom da se razvije v močno drevo v spomin našemu kmetiskemu borcu. Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je prevzelo skrb, da to lipo neguje in varuje.

Nekaj mesecev po svečani vsaditvi »Janžetove lipe« se je nekje našlo par ljudi, ki so se znesli nad tem spominom. Lipa so izruvali, prelomili in odnesli v hosto.

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet, ki je obljubilo, da bo drevo varovalo, je vsadilo drugo večjo lipo in okrog nje po-

stavilo močno ograjo z upom, da bo v miru rastla. A na žalost ni. Nedavno smo nekega jutra opazili, da je »Janžetova lipa« izruvana, ograja pa popolnoma razdrta. Zopet smo jo vsadili v nadi, da bo rastla in jo vsak dan zalivali, a vse zaman, lipa se suši. Storiteli so mladi fantje, ki se v pijanosti niso mogli nad drugim znesti, kot nad »Janžetovo lipo«. Kmetiska mladina, mi se pa zavedajmo, če svojemu bližnjemu ne moremo storiti dobrega, tudi slabega ne smemo.

Če tudi stokrat izrujejo lipo kot zunanji spomin, spomina, ki ga nosimo v srcih na našega Janžeta, ne zruje nihče!

Poljedelski stroji
Zahtevajte

KREMŽAR

Št. Vid nad Ljubljano
ponudbe!

Poroke iz naših vrst

V četrtek 4. avgusta t. l. sta se poročila v šentjakovski cerkvi v Ljubljani tov. Rado Šušteršič iz Stanežič pri St. Vidu nad Ljubljano s tovarišico Marijo Molj iz Vogelj pri Kranju. Poroke je izvršil g. župnik Janko Barle, za priči pa sta bila Zvezin predsednik tov. Kronovšek in predsednik našega društva v St. Vidu tov. Arhar. Ženin je član

izvršilnega odbora Zveze kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani in se je skozi vsa leta agilno udeleževal pri domačem društvu, posebno pa pri šmarnogorskem okrožju kot predsednik. Nevesta je bila prav tako agilna prosvetna delavka pri domačem društvu v Vogljah. Novoporočencema želimo mnogo zakonske sreče in zadovoljstva!

Dašek:

Denar in njegovi sorodniki

(Nadaljevanje)

Narodna banka je po zakonu dolžna dajati javnosti o svojem poslovanju in stanju tedenska, mesečna, tromesečna in letna poročila. Ko smo se že pozabavali z njenim zakonskim ustrojem, nas bo vsekakor zanimalo nekoliko števil iz njenega poročila za poslovno leto 1937.

Kakor znano se zadnja leta vsa mednarodna plačila vrše edino potom clearinga (izgovori: kliringa) to je obračunavanja med Narodnimi bankami po edinih držav. Dolžnik pri svoji Narodni banki plača, ta ima pri Narodni banki v državi prodajalca račun in ona izplača prodajalcu. V normalnem času pa se to plačevanje vrši večinoma z menicami, ki jih Narodna banka kupuje (devize, devizni posel). Ves promet naše Narodne banke z devizami in po kliringu je v letu 1937. znašal skoraj 7 milijard po kliringu in 3 milijarde z devizami, torej skupaj 10 milijard.

Pokritje novčanic pri Narodni banki je v letu 1937. znašalo 26.48 %, od tega 26.36 % v zlatu, ostalo pa v devizah. Tega pokritvenega zlata je imela banka koncem leta 45 ton, 290 kg in 230 gramov. Izraženo v gramih je to 45, 290.230 gramov. Če upotevamo, da je en zlat dinar vreden 26.5 miligrama, je bilo pokritih 1.709,065.398 dinarjev in če upoštevamo, da je to kritje 26.48 %, vidimo,

»Fantovsko sonce«, ljudska igra s petjem v štirih dejanjih in dveh slikah. Je zelo prijetna, domače vsebine — slika fantovskega nočnega življenja na vasi, polna šaljivih prizorov in nočne fantovske romantike. — Odri, ki želijo vprizoriti to delo, pišejo na naslov: Pavel Bobnar, Senčur pri Kranju.

da je bilo v prometu nekaj nad 5 milijard in 800 milijonov novčanic. Poleg tega pa je v prometu 839 milijonov srebrnega in niklastega denarja in to: srebrnega 675 milijonov in niklastega 164 milijone dinarjev. To je drobiž. Zlata podlaga se vedno večja. Narodna banka kupuje zlato od domačih rudnikov, ki ga letno izkopljejo okoli 2.500 kg (leta 1937 2.566 kg). Poleg zlata kupuje tudi srebro. Cena zlatu je nekaj nad 37.000 dinarjev za 1 kg, srebru pa 700 dinarjev za 1 kg.

Čisti dobiček Narodne banke je znašal v letu 1937. 56,511.632.48 dinarjev in se je razdelil tako-le:

rezervni fond . . .	Din 17,500.000.—
državi	„ 14,737.561.11
delničar. za divid. . .	„ 24,274.071.37

Skupaj Din 56,511.632.48

Ker je delnic ravno 60.000, so delničarjem razdelili na vsako delnico 400 dinarjev dividende, kar da 24,000.000 dinarjev, ostanek, to je 274.071.37 din. pa se je naložil v neki fond za dopolnitev dividende. Delnic je torej 60.000 in jih je 59.339 v rokah naših državljanov in 661 v rokah inozemcev. Skupno število delničarjev je 1.307. Največ je takih, ki imajo po 5 delnic, teh je 281.

Po eno delnico jih ima 160. Pet je takih, ki imajo nad tisoč in manj kakor 2.000 delnic. Dva imata več kot 2.000 in manj kot 3.000 delnic, eden ima 4.393 delnice, eden 5.158 in eden 6.749 delnic.

Od denarja v obtoku odpade na poedine vrste taka-le količina: tisočakov je 2.8 milijonov komadov, po 500 din

1.1 milijona komadov, po 100 din 1.7 milijona komadov, po 50 din 330.000 komadov, po 20 din 150.000 komadov, po 10 din 180.000 komadov, po 2 din 73.000 komadov, po 1 din 66.000 kom., po 0.50 din 25.000 komadov, skupaj 164.000 komadov.

(Dalje prihodnjič)

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Kmetsko gospodinjstvo

Meseca junija je banska uprava priredila kmetijsko anketo, t. j. posebno zborovanje, na katerem so posamezni predavatelji poročali o stanju našega kmetijstva n. pr. o izboljšanju pridelovanja, o trgovini s kmetijskimi pridelki, o kreditu in javnih dajatvah za kmete, o reji živine, mlekarstvu, sadjarstvu, gozdarstvu itd.

Eden predavatelj je govoril tudi o kmetskem gospodinjstvu, in to bo nas gospodinje v prvi vrsti zanimalo, kajti tu imamo največ izkušenj. Rade bomo pritrdile predavatelju, če je pravilno govoril o našem življenju in delu in o vzrokih naših težav.

Gospodinje imajo preveč dela

Predavatelj je trdil, da se kmetskemu gospodarju ne zdi gospodinjstvo posebno važno. Rad sicer vidi, da je v hiši vse v redu, a tega ne razume, da vsa ta drobna hišna dela vzamejo tudi mnogo časa. Čemu bi žena zapravila ves dan zaradi »ljubega reda«, ko pa to ne »vrže niti dinarja«? Boljše je, če gre na polje. Gospodar ne misli na to, da bo žena še skrbela za red v hiši, a šele po vsem drugem delu. Utrudila se bo tako, da se ji še jesti ne bo ljubilo. Zato bo duševno in telesno oslabela, vsak dan bo bolj razdražena, a vsa hiša bo trpela radi njene slabe volje.

Otroci se začno odtujevati domu, kjer ima mati vedno mračno lice. Ker ni doma veselega razpoloženja in tople domačnosti, gredo drugam, lahko tudi v slabo družbo, kjer se izpridijo. Tako so slabo vzgojeni in ko odrastejo, tudi v svojih družinah ne znajo biti dobri do ostalih. Iz pomanjkljive vzgoje izvira sovraštvo med snaho in taščo,

med možem in ženo itd.

Ali ni vse to res, kar je poročal predavatelj? Žalostno je, da se iz enega zla rodi drugo, ki je še hujše od prvega in da se vse to celo prenaša iz roda v rod.

Me pa še dalje vprašajmo, kje je res pravi vzrok vsega zla! Kajti če odpravimo ta prvi vzrok, se vse drugo uredi samo po sebi.

Vso krivdo bi lahko naprtili tistim našim možem, ki ne razumejo, da nam jemljejo gospodinjiski opravki toliko časa in nas sili jo še k drugemu delu. A vsega le ne morejo biti krivi samo oni! Saj je dandanes težko gospodariti, ko prinaša gospodarstvo tako malo dohodkov. Če se dohodkov nikakor ne da povečati, je treba izdatke kar se da zmanjšati. In če ni denarja za dninarico na polju ali za dekle v hiši, mora biti žena gospodinja, dekla in dninarica, vse ob enem. Ali ni trdi boj za obstanek, ki izvira iz sedanjih gospodarskih razmer, prvi vzrok nerazumevanja, slabe volje in neznosnih prepirov v družinah?

Pozdraviti moramo sicer predavateljevo misel, da bi bilo treba s predavanji in s poukom v kmetijskih šolah vzbuditi v možeh in fantih razumevanje za gospodinjiske opravke in to na ta način, da bi učenci določeno dobo sami opravljali vsa gospodinjiska dela, da bi videli, koliko časa in truda je treba zanje. Ali upoštevati moramo tudi, da bo vse to malo pomagalo, če se ne bodo izboljšale razmere, v katerih živimo. Dobro vzgojen mož bo razumel, da je pri hiši za ženo dosti preveč dela, denarja za dekle in dninarico pa le ne bo imel.

O drugih težavah in nedostatkih v gospodinjstvu pa se bomo pogovorili prihodnjič.

Shranjevanje vrtnih pridelkov za zimo

Še vedno je čas, da si nekaj vrtnih pridelkov dobro shraniš za zimo. Prinašamo še nekaj načinov shranjevanja, ki ti ne bodo vzeli preveč časa, zato se nikar ne straši dela.

Sušenje fižolovega stročja za zimo

Vzemi bolj mlado stročje, ki še nima velikih zrn, očisti ga in mu odstrani niti. Pripravi si tudi precej slan krop in kuhaj v njem stročje 5 do 10 minut. Nato krop odlij in razgrni stročje po čistih, za sušenje pripravljenih deskah. Stročje suši na soncu toliko časa, da je popolnoma suho, tenko in trdo. Nato ga spravi v čiste vrečice, dobro zaveži in hrani na čistem in suhem prostoru.

Suho stročje ti bo preko zime prav dobro nadomeščalo svežega. Še enkrat povdarjamo, kar smo že omenili pod naslovom »Za kuhinjo«, da ga je treba pred uporabo preko noči namočiti v mrzli vodi.

Paradižniki s soljo

Vzemi bolj drobne, a čvrste in zdrave paradižnike, operi jih in osuši. Potem jih naloži v čiste kozarce ali lonce in jih zalij z ohlajeno solno raztopino. Solno raztopino si pripraviš, če daš na 1 l vode približno ¼ kg soli in jo dobro prekuhaš. Ko so paradižniki s to raztopino že zaliti, nalij na vrh še malo olja, zaveži kozarce ali lonce in jih hrani na hladnem prostoru.

Paradižniki s soljo ti prav dobro nadomeščajo sveže.

Tudi pridelke sadnega vrta boš izkoristila. Napravila si boš razne sadne mezge n. pr. češpljevo ali jabolčno. Pozimi jih boš rabila lahko za potice, krofe, palačinke itd. Tudi otrokom boš naredila veselje, če jim boš včasih mezgo namazala na kruh.

Češpljeva mezga

Zelo zrele češplje ali slive, ki so pri pec-lju že ovele, operi, odstrani jim koščice in jih deni kuhat brez vode. Kuhaj jih tako

dolgo, da popolnoma razpadejo in so tako goste kot žganci. To traja več ur. Če hočeš mezgo izboljšati, dodaj malo sladkorja. Pa je mezga tudi brez sladkorja dobra, če so češplje res zrele. Kuhano mezgo deni v snažne, segrete kozarce ali lončene posode. Polne posode deni malo na peč, da se napravi zgoraj skorjica, zaveži jih in shrani. Pred uporabo razredči mezgo s toplo vodo in jo po okusu izboljšaj s kakšno žličko sladkorja.

Sadne marmelade

Če hočeš imeti jabolčno marmelado, operi jabolka, zreži jih na koščke, odstrani jim peške in jih skuhaj do mehkega. Prilij jim le malo vode ali pa nič. Kuhana jabolka pretlači s kuhalnico skozi sito. Pretlačeno mezgo še enkrat kuhaj toliko časa, da je gosta kot žganci. Dodaj ji po okusu sladkorja in kuhaj še toliko časa, da bo spet gosta kot prej. Še vročo deni v segrete kozarce ali lonce; posode postavi na peč, da se napravi skorjica, nato jih zaveži in shrani na suhem.

Na isti način lahko napraviš tudi marmelado iz drugega sadja. Vzemi pa vedno le bolj sladko sadje, da boš porabila čim manj sladkorja. Če je sadje sladko, je dovolj, da dodaš kilogramu sadja 15–25 dkg, t. j. približno ¼ kg sladkorja.

Kuhajmo, kar je zrastle na vrtu!

Juha s stročjim fižolom

Vzemi približno 1 kg stročjega fižola, očisti ga in nareži na koščke ali rezance. Skuhaj ga v slanem kropu. Glej, da bo kro-pa toliko, da ne bo juha niti pregosta, niti preredka. Naredi prežganje iz 1½ žlice masti in 3 žlice moke, nekaj čebule in petršilja in ga dodaj juhi. Prideni malo popra in majarona. Na juho lahko zakuhaš še nekoliko riža ali kaše ali pa krompirja, narezanega na kocke.

Tako juho napraviš lahko tudi pozimi iz suhega zelenega stročja. Kako sušiš stročje za zimo, prečitaj v današnji številki pod naslovom »Naš vrt«.

Suho zeleno stročje moraš pred kuhanjem preko noči namočiti v mrzli vodi.

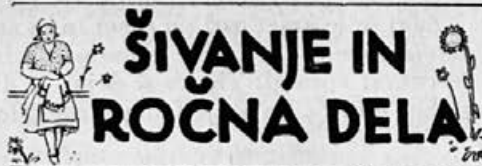
Krompirjevi žličniki

Skuhaj 10 celih srednje debelih krompirjev, olupi jih in pretlači. Posebej vmešaj 2 žlici surovega masla ali masti in 4 jajca. Temu prideni že malo ohlajen pretlačen krompir, osoli ga, dodaj mu kakih 6 žlic moke in ga na rahlo premešaj. Sedaj zajemaj z žlico testo ter ga devaj v slan krop, ki si si ga že prej pripravila. Pusti žličnike vreti 5 do 10 minut. Ko so kuhani, jih odlij in zabeli z drobtinami, ki si jih prepražila na masti.

Paradižnikova omaka

Vzemi kak poldrug kg zrelih paradižnikov, osnaži jih in razpolovi. Deni jih na razbeljeno mast (kake $\frac{1}{2}$ žlice), na kateri si prej pražila četrt zrezane čebule in zelen petršiljček in jih duši tako dolgo, da se zmehčajo. Nato jih pretlači skozi sito. Napravi svetlo prežganje iz poldruga žlice masti in kakih 3 žlic moke, prideni prežganje pretlačenim paradižnikom, zalij omako po potrebi z vodo ali če imaš na razpolago juho. Pazi, da omaka ne bo pregosta ali preredka. Prideni še po okusu sladkorja in soli; dobro pa je, če imaš še kaki 2 žlici vina in malo limoninega soka. Omako pusti še nekaj časa vreti, preden jo daš na mizo.

Omako napraviš lahko tudi pozimi. Namesto svežih paradižnikov vzemi $\frac{1}{4}$ kg paradižnikove mezge. (O pripravljanju paradižnikove mezge si prečitaj v lanskim avgustovi številki.)

Pas za poletne obleke

Sama si lahko narediš lep pas iz kosa domačega platna ali pa iz drugega primerne blaga, ki bo prav dobro pristojal vsaki poletni obleki.

Pas naj bo tako dolg kolikor meriš okrog pasu in 6 do 8 cm širok. Na obeh koncih pasu naredi 1 cm od roba stran po 3 luknjice. Skozi te luknjice pretakni križema vrvico, s katero zvežeš pas.

Po pasu si nariši borduro — vzorec, glej sliko. Vodoravne črte na risbi pomenijo širino vsega pasu, a navpične črtkane črte, da se ta del vzorca ponavlja. Zato teh vodoravnih in pokončnih črt ne smeš prerisati. Najprej si prerisi vzorec na pas. Nato vzorec obrni na drugo stran tako, da se bo zgornja pika na levi ujemala s spodnjo na desni. Ko boš prerisala še ta del, obrni vzorec spet tako kot je bil obrnjen prvič itd. Pazi, da se bodo srca z nageljčki izmenjevala tako, da bodo enkrat pokončna, a drugič zvrnjena.

Vzorec vežeš z molinejem v ploščatem vbodu z naslednjimi barvami: nageljček temno rdeče, prašnike temno rjavo, srca svetlejšo rdečo, peclje in liste pa z naravno zeleno barvo. Lahko vzameš tudi dve vrsti zelene barve: temnejšo in svetlejšo.

PRAKTIČNI NASVETI

● Sadne ali vinske madeže odstrani, če je le mogoče, dokler so še sveži. Sveže madeže v perilu odstraniš, če ga prekuhaš. Daj ga v mrzlo vodo in pusti, da zavre.

● Iz prta odstraniš lahko sadni ali vinski madež takoj, ko se je naredil. Na madež položi sredico kruha, ki si jo prej namočila v mrzli vodi.

● Soba ostane tudi v poletni vročini hladna in ni v njej soparno, če v času najhujše vročine pustiš okna odprta, a preko njih obesi zelo mokre rjuhe ali kaj podobnega. Dobro je, če jih večkrat izmenjaš oziroma če jih namočiš v hladni vodi.

● Pijača ostane dalj časa hladna, če oviješ steklenico z zelo mokro cunjo in jo obesi na zrak, najboljšo na preprih.

Pomlad se je sprevrgla v poletje, delo je naraščalo, zakaj zorelo je po malem žito, košnje so se vrstile dan za dnevom: oba sinova in hlapec so odhajali vsako jutro zgodaj in kosili. Tudi Žumer sam je včasih kosil, vendar pa je prepuščal košnjo onim trem. Pri delu pa se je močno poznalo, da ni Hedvike. Zdaj sta morali mati in dekla opravljati delo mesto nje. Toda dekla je imela drugod toliko skrbi, da je prav primanjkovala pri hiši še ene ženske, in mati je o tem nekajkrat potožila. Tudi se je zgodilo prvič, da se je skoraj staro počutila in hotela nekaj male lagodnosti. Za vse to pa pri hiši zdaj ni bilo niti trohice časa, če naj bi vse opravili, kakor se spodobi in je potrebno.

Za Hedviko je mati v poletju pri fari nekaj malega poizvedela, toda bilo je dovolj skromno, kar je izvedela. Dekle je odšla v mesto v službo, tudi Mrzlikar je odšel v mesto. Poročila se še vedno nista. Mati je prav za prav imela voljo, da bi se odpravila v mesto in poiskala dekle. Verjela je, da bi se oče dal pogovoriti in bi jo vzel nazaj k hiši, če bi se skesano vrnila. Da bi na bila mati napeljala pogovor na to stvar, se ni držila in zato tudi ni mogla zdoma v me-

sto. Oče bi se razsrdil in to ne bi bilo najbolje. Zato pa je poizvedela za njen naslov in stopila k župniku, da ji je pisal pismo. Potem je drugo nedeljo prišla po odgovor. Hedvika pa je pisala, da ji niti na misel ne pride, da bi se vračala domov. Dobro službo ima in dobro se ji godi.

Tedaj se je tudi mati razsrdila na njo. Še prosila bo, če se lahko vrne, si je dejala mati, ko je ubirala pot nazaj v hribe. O tem pismu pa očetu ni ničesar omenila.

Ko je prišla jesen in se je začelo pravo veliko delo — trebalo je pospraviti vse pridelke s polja — tedaj se je zgodilo, da je Franc stopil pred očeta in mu dejal naravnost:

»Oče, oženil se bom.«

Oče je sprva preslišal. Bodisi že, da je storil to namenoma, bodisi, da ni mogel sprva dojeti vsebine teh besed, ker o čem takem niti mislil ni. Zato je šele čez čas vprašal: »Kaj si rekel?«

»Ženil se bom.«

Zdaj se je kmet ozrl po njem in se zasmejal veselo. Gledal ga je naravnost in še enkrat vprašal: »Kako si dejal — da se boš ženil?« To pa je fanta razdražilo.

Znamenite stavbe
v Pizzi (Italija), kjer
vzbuja posebno pozor-
nost poševni stolp, ka-
tere ga vidimo v ozadju

»Povedal sem, da mi ne bi očitali, da delam za vašim hrbtom. Nisem vas pa prosil, da mi dovolite.« Tedaj je stari rahlo trenil z očmi, zdelo se je, da se bo roka stegnila in padla po fantu, in kakor se je že zganila, je naposled spet omahnila. Rekel pa je samo:

»Imava še dovolj časa, da se pomeniva.«

»Če imate vi dovolj časa, tedaj ga jaz nimam. Zato sem vam pa povedal.«

Kmet je postal, vtikal pipo v usta in nekaj premišljal. In do tedaj, ko je nabasal in prižgal, je lahko mirno premislil in nato dejal:

»No — če že resno misliš, je to popolnoma tvoja stvar. Polnoleten si, ne morem ti braniti. Lahko še danes odideš od tod. Samo — midva potem nimava več nikakih pogovorov. Želim ti vso srečo, to pa je tudi vse, kar ti lahko dam.«

Zdaj je fant rahlo prebledel. Vedel je, kaj hoče s tem povedati.

»To je premalo za življenje,« se je fant trpko nasmehnil. »S tem še vrabec ne bi mogel živeti, ne pa jaz z ženo.«

»Potem počakaj in bodi pameten. V tem slučaju dobiš več, toliko, da boš za silo s tistim lahko živel.«

»To je nemogoče,« je dejal fant nemirno. »Ne morem čakati.«

»Potem pa vzemi, kar ti dajem,« je odvrnil kmet. Že je hotel, da se razgovori, da izbruhne iz sebe vse, kar se mu nabira že vse poletje, vse od tedaj, kar je Hedvika pobegnila. Vendar pa se je premagal, se obrnil in odhajal. Zdaj pa je fant vzkliknil za njim:

»Dobro, potem grem v mesto... kakor Hedvika.« Kmet pa je skomignil z rameni. Ne, on se s svojimi otroki ne bo pogajal.

Tako je jesen vzela še Franca, in Žumarjev dom se je čudovito skrčil.

* * *

Ni bilo prijetno za kmeta, ko se je vsega do potankosti zavedel. Sicer se mu ni bilo treba bati ljudi, da bodo o tem govorili — predaleč je bilo v dolino, in previsoko so bili tu gori, da bi jih dosegle ljudske govorice. Povrhu pa ni imel pojma, kako presojajo ljudje take

stvari. Saj je bila njegova pot v dolino tako redka: vsak mesec enkrat k fari k maši, enkrat ali dvakrat na sejm. To pa je bilo tudi vse. Takrat se je srečal samo s svojimi sorodniki, da je z njimi malce pomodroval in se malce pobahal. Bilo je potrebno, da se je pohvalil tu pa tam, ker je videl, da ga sorodniki z nekim pomilovanjem ogledujejo: tako visoko, tako samotno živeti, to vendar ni prijetno. Kakorkoli pa jim je dokazoval, kako mogočno kraljuje na svojem prostranem posestvu, je čutil, da jih prav nič ne miče, da bi tudi sami tam živeli.

Zdaj ni več želel v dolino. Sicer pa so klanci postali slabi. Dež je padel in ni bilo pravega sonca, da bi se blato posušilo. Vendar eno pot bo treba še napraviti, a to že v novemberskih dneh. Tedaj bo spet nekoliko lepše, v novembru ni toliko dežja, temveč sije skoraj ves mesec poslednje sonce. Do tedaj bo imel dva para volov naprodaj. Kakor pa je bil tak dan nekoč zanj velik praznik, je zdaj močno čutil, kako malo ga miče. Če ne bi čutil prave neizogibnosti, niti ne bi šel sam na ta sejm, temveč bi poslal Ivana in ženo. Zaupati pa jima ni mogel. Lahko bi si očital in tudi njima bi lahko očital, da živina ni bila prodana, kakor bi morala biti.

Do takrat pa je še dovolj časa. Zdaj so bili tu prvi oktoberski dnevi, ko je po navadi deževalo, in se je le redko prismehljalo sonce nad hribi in pokukalo v dolino. Kadar ni bilo dežja, se je po dolini razprostrla megla in tedaj nisi videl vasi. Kakor veliko morje je ležala dolina, brez slehernega življenja. Tu gori pa je med tem sijalo sonce, čeprav medlo. Sicer se pa več ni hotel ozirati v dolino. Če natančno premisli, je bila dolina zla; vzela mu je dva otroka: sina in hčer. Zato je bil ves prestrašen, da mu ne bi požrla še poslednjega, Ivana. Bil je prepričan, da pozna svoje otroke, niti na misel mu ni prišlo, da bi se mu lahko zgodilo kaj takega, da bi mu namreč otroci ušli. Ni jim manjkalo ne kruha ne obleke. Garali so res, toda kje na svetu žive ljudje brez dela!

(Dalje prihodnjik)

Mreža bele groze

R o m a n

»Avto, ta, ki se je odpeljal zadnji, je nekam trčil. Kaj vem, kako. Saj ne vem nič natančnega. Samo toliko vem, da so reševalci že odhiteli na pomoč in ima tudi policija menda že svoj nos poleg.«

»Policija?« se zdrzne Avdija in s čudovito spretnostjo pospravlja svojo drobnjavo. »Saj se mi je kar zdelo. Vso pot sem slutila, da bo nekaj narobe.«

In preden se Mirt prav zave, je ženska že na hodniku.

»Hotel »Bristol«, razumete. Zaupno vsa poročila na ime: baronica Hohenberg, da?«

Naglo stisne priklanjajočemu se slugi nekaj drobiža v roke in izgine kakor prikazen, medtem ko gre Mirtu vse narobe. Ni dovolj, da se mu utrga trak pri čevljih, koj nato se mu zlomi gumb na ovratniku. Druga za drugo se vrste take male nezgode, ki mu kradejo dragoceni čas.

»Malo bom pogledal,« pravi sluga, »kakšno je ozračje. Saj morda ne bo tako hudo.«

Mirt hiti in preklinja. Šofer, to prase požrešno, on je vsega kriv, seveda. Ali se je prav po nečloveško nažrl, ali pa se mu je nemara celo zahotelo dekleta in

je v pobesnelosti pozabil, da sedi v avtomobilu za volanom. Da bi ga sto vragov!

»V bolnico so jih zapeljali,« pride zdajci povedat sluga.

»Je hudo?«

»Šofer je menda nezavesten, gospod, ki se je vozil z novo gospodično, je tudi hudo ranjen, le dekletu se ni zgodilo nič.«

»Vraga, ravno narobe!«

Sluga začudeno pogleda, Mirt pa:

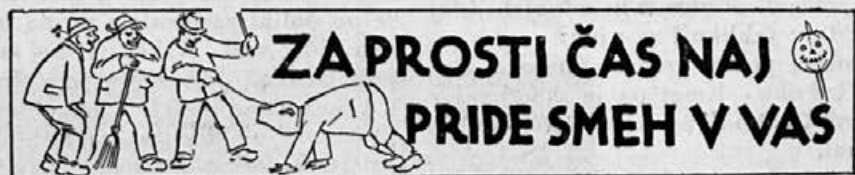
»Če bi kdo kaj vohljajal tod okrog, me seveda ni. Sploh me še ni bilo nikoli pri vas in človeka, ki bi mi bil količkaj podoben, ne poznate in ga še niste nikoli videli. Razumete?«

Ko sluga začuti izdatno napitnino v roki, se z razumevanjem prikloni in skrije Mirta v tesno poselsko sobico, polno razne navlake. Nato mirno odide po hodniku in na stopnicah že naleti na policista, ki v spremstvu dveh detektivov išče elegantnega gospoda in damo, ki sta baje v družbi treh deklet danes prisnela semkaj.

»Če le ni pomota,« pravi sluga nedolžno, »meni ni o tem prav nič znanega.«

»Bomo videli,« se jezno vzravna stražnik.

(Dalje)

ČE PREJ NE

Nekoč v starih časih je živel poslanec in se je napotil v svoj volilni okraj. Na cesti sreča kmeta in že od daleč vpije nanj:

»Oho! To je pa tisti, ki me ni hotel voliti!«

Kmet se odreže: »Ne, in te tudi ne bom!«

Pa ga zavrne poslanec: »Bomo videli! Če me prej ne boš, ko boš mrtev, me boš pa prav gotovo.«

VOLITVE

— Pravijo, da letos še ne bo volitev!?!
— Škoda, jaz sem se pa že veselil, da bom po dolgem času spet sit in pijan!

TAKO-LE

Mi pristanemo na pogajanja in na mir, je dejal neki japonski general, samo Kitajci se morajo odpovedati svoji nenasitni požrešnosti po kitajski zemlji.

ODSLEJ: SOLNCE PO NAROČILU!

Beljenje na trati brez solnca? Ni mogoče!
Samo solnce beli perilo s pomočjo kisika.
V kotlu kjer je Radion je vedno solnce!
Radion pere in beli perilo sam — na mili-
jone kisikovih mehurčkov opravi pre-
vidno to delo — oni spravijo čistilno peno
mila sami skozi najdrobnejše gube. V naj-
krajšem času je perilo čisto in belo ko sneg.

Schichtov

RADION

**DELUJE V KOTLU
KAKOR SOLNCE NA TRATI**

Kmetški hranilni in posojilni dom

V LJUBLJANI

registr. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA ULICA ŠT. 1

Brzjavi: Kmetiskidom

Telefon štey. 28-47

*Nove vloge vsak čas razpoložljive
obrestuje po **4% - 5%***

Za vse vloge nudi popolno varnost

Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice

*Daje kratkoročna posojila
izvršuje ostale denarne posle*

Žaupajte denar domačemu zavodu!